

Rudin - Ivan Turguenev

Sempre que cau a les meves mans una novel·la russa del segle XIX em sorprèn fins a quin punt els protagonistes tenen fe a distreure l'avorriment amb el so de les paraules. Com és sabut, els personatges principals d'aquestes novel·les són terratinents que no s'ocupen de les seves terres, ni de la seva família, ni del seu futur, ni de cap afer pràctic en general ja que disposen d'empleats especialitzats que se n'encarreguen. Sempre hi ha alguna vídua il·lustrada que llegeix Tocqueville i que té un saló on els protagonistes parlen, toquen el piano, parlen, discuteixen de filosofia, parlen, critiquen, parlen: l'oralitat ocupa tant d'espai que la novel·la es desvia cap al teatre. No hi falta mai una ridícula tieta francesa -anomenada benèvolament «institutriu»-, un funcionari escèptic, una joveneta que llegeix Puixkin, un nouvingut prometedor, un pretendent que ha envellit abans d'hora. La novel·la consisteix a fer parlar aquests personatges i a provocar malentesos que el narrador omniscient resol amb situacions metafòricament conflictives. Escriptors exiliats com Nina Berberova han prolongat fins al segle XX aquesta tendència russa a la tertúlia novel·lada.

Rudin, el personatge homònim de la narració d'Ivan Turguenev (1818-1883), domina l'art dialèctica fins a l'exuberància. És un home jove, foraster i eloqüent, combinació que li atorga un gran poder de seducció en els salons de la noblesa de províncies. El cas, però, és que entre les virtuts de Rudin no s'inclou la de saber mesurar l'abast de les paraules que amb tant d'arravatament pronuncia. Immodest i entusiasta, tendeix a escoltar-se amb fruïció i converteix el seu torrent declamatori en un fi, no en el vehicle d'un missatge. No és difícil preveure que el seu defecte principal és la inconseqüència.

Rudin complementa a la perfecció els personatges del *Cyrano de Bergerac*: si Cristian és l'enamorat que no sap utilitzar el llenguatge per mostrar el seu amor, si Cyrano és l'enamorat que sap traduir els sentiments en paraules, Rudin és l'home brillant que s'enamora de la seva eloqüència, i que confon l'amor amb l'expressió de l'amor. Les seves característiques contradictòries li donen accés a la galeria dels personatges literaris que han condensat la condició humana, al costat de Hamlet o el Quixot. En totes les èpoques i civilitzacions ha existit Rudin: l'home enfrontat a la seva llengua que causa el mal sense intenció; l'home brillant que sap sotmetre les idees generals però que és incapaç d'entendre les persones concretes; l'home que tot ho vol arreglar i que tot ho espatlla; l'enginyós buit; el vanitós estèril. Desproveït de sentit pràctic, incapaç de dur a terme cap dels seus projectes, dotat d'un talent que no sap governar, el seu destí és la misèria i la frustració.

La personalitat de Rudin es dibuixa encara millor si la contraposem a la de Lezhniiov, l'home savi i reservat que coneix la societat però que (potser per aquesta raó) en viu al marge. Descuidat en el vestir, despreocupat per les possessions (en la mesura

que ho pot ser un terratinent), és capaç de preveure les reaccions humanes i d'atresorar sentiments secrets d'una intensitat que Rudin mai no podrà atènyer.

Quan va aparèixer, aquesta novel·la va causar un cert impacte en la societat russa. Com Gogol, com Tolstoi, com Dostoievski, Turguenev va posar el seu talent al servei de la novel·la d'idees: *Rudin* es pot llegir, de fet, com un estudi sobre el que l'autor anomenava «l'home superflu». Probablement Turguenev sabia que el millor destí que poden esperar els mags de les paraules com Rudin és la conjunció entre l'acció i reflexió, entre el llenguatge i construcció: aquest àmbit imprecís que ens hem habituat a anomenar *literatura*.